

Povestea maidanezului Leuțu

Vintilă MIHĂILESCU (n. 1951) este licențiat și doctor în psihologie al Universității din București. A fondat, în 1990, *Societatea de Antropologie Culturală din România*, a fost profesor invitat la numeroase universități din Europa, iar în prezent este profesor de antropologie și director al Școlii Doctorale de pe lângă Școala Națională de Studii Politice și Administrative din București. Colaborator permanent al revistei *Dilema veche*. A fost, între 2005 și 2010, director general al Muzeului Țăranului Român. Specializat în comunități rurale, a publicat în 1999, la Editura Paideia, *Fascinația diferenței*, în care rezumă și comentează douăzeci de ani de teren în nordul Gorjului. Au urmat *Socio-hai-hui. O altă sociologie a tranziției* (Paideia, 2000), *Vecini și Vecinătăți în Transilvania* (Paideia, 2002), *Socio-hai-hui prin arhipelagul România* (Polirom, 2006), *Antropologie. Cinci introduceri* (Polirom, 2007), *Cotidianul văzut de aproape. Etnografii urbane* (Polirom, 2010), *Sfârșitul jocului* (Curtea Veche, 2012) și *Scutecele națiunii și hainele împăratului* (Polirom, 2013). A editat, de asemenea, volume de specialitate în Belgia, Franța, Canada și Germania, o selecție din articolele sale apărute în *Dilema veche* fiind publicată și în Serbia. În ultima vreme, interesele sale de cercetare se îndreaptă spre antropologia urbană și cultura materială.

Vintilă MIHĂILESCU

**Povestea
maidanezului Leuțu**

**Despre noua ordine
domestică și criza omului**

CARTIER

antropologic

CARTIER

Editura Cartier, SRL, str. București, nr. 68, Chișinău, MD2012.

Tel./fax: 022 24 05 87, tel.: 022 24 01 95. E-mail: cartier@cartier.md

Editura Codex 2000, SRL, Strada Toamnei, nr. 24, sectorul 2, București.

Tel./fax: 210 80 51. E-mail: romania@cartier.md

Cartier & Roman LLC, Fort Lauderdale, SUA. E-mail: usa@cartier.md

Suport juridic: Casa de Avocatură EuroLegal

www.cartier.md

Cărțile CARTIER pot fi procurate în toate librăriile bune din România și Republica Moldova.

Cartier eBooks pot fi procurate pe iBookstore și pe www.cartier.md

LIBRĂRIILE CARTIER

Librăria din Centru, bd. Ștefan cel Mare, nr. 126, Chișinău. Tel./fax: 022 21 42 03. E-mail: librariadincentru@cartier.md

Librăria din Hol, str. București, nr. 68, Chișinău. Tel./fax: 022 24 10 00. E-mail: librariadinhol@cartier.md

Comenzi CARTEA PRIN POȘTĂ

CODEX 2000, Str. Toamnei, nr. 24, sectorul 2, 020712, București, România

Tel./fax: (021) 210.80.51

E-mail: romania@cartier.md

www.cartier.md

Taxele poștale sunt suportate de editură. Plata se face prin ramburs, la primirea coletului.

Colecția *Cartier antropologic* este coordonată de Vintilă Mihăilescu

Editor: Gheorghe Erizanu

Lector: Valentin Guțu

Coperta seriei: Vitalie Coroban

Coperta: Vitalie Coroban

Design/tehnoredactare: Tatiana Cunup

Prepress: Editura Cartier

Tipărită la Bons Offices

Vintilă Mihăilescu

POVEȘTEA MAIDANEZULUI LEUȚU

Ediția I, noiembrie 2013

© 2013, Editura Cartier pentru prezenta ediție.

Toate drepturile rezervate.

Cărțile Cartier sunt disponibile în limita stocului și a bunului de difuzare.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Povestea maidanezului Leuțu / Vintilă Mihăilescu. - Chișinău : Cartier, 2013 (Tipogr. „Bons Offices”). -

172 p. - (Colecția „Cartier antropologic”). 500 ex.

ISBN 978-9975-79-798-6.

572:636.7

M 69

*Lui Yavor LILOV,
care mi-a vorbit primul despre antropologia maidanezilor,
și lui Bogdan IANCU,
care m-a pus să scriu această carte*

Cuprins

1. Povestea lui Leuțu și a altor maidanezi	9
Maidanezii Bucureștiului... ..	12
Cuțofili	29
Javrofobi	30
...și oamenii săi fără adăpost	41
2. Înapoi în viitor (I). Orașul și vagabondul	45
Orașul și modernitatea	45
Inventarea vagabondului	50
Maidanezii marilor orașe	57
3. Lungul drum al cîinelui către dormitor.	
Noua ordine domestică	68
Familia mea și alte animale	69
4. Politicile numirii și clasificarea animalelor	81
Clasificarea animalelor.	
Ordine și poluare simbolică	82
Godel și porcul. Un studiu de caz	93
5. Înapoi în viitor (II). Natura, omul și animalul.	
Istoria unor despărțiri și regăsiri	102
Ordinea naturală	102
Despărțirea de animal	105
Mitul umanist al omului supranatural și ordinea culturală	112

Începuturile unei reveniri: noua sensibilitate față de animale	117
6. Criza Omului	120
De la dominație confințită la drepturi egale	122
De la drepturi la ideologie	124
O neînțelegere ideologică: postumanism și transumanism	132
Proba trecerii la act. Drepturi, ideologii și practici sociale	136
Quo vadis?	145
Note	156
Nota 1	156
Nota 2	161
Nota 3	162
Referințe bibliografice	164

1. Povestea lui Leuțu și a altor maidanezi

Pe cîinele străzii noastre îl cheamă Leuțu. Cîinele actual, căci strada pe care stăm la Bușteni a avut totdeauna un cîine care își păzea cu responsabilitate teritoriul și era îngrijit de toți vecinii. Nu știu cum se făcea, dar de îndată ce murea unul, un altul apărea Dumnezeu știe de unde și îi lua locul, parcă ar fi fost înscris de mult pe o listă de așteptare.

Leuțu a ajuns să aibă și un fel de cușcă a lui, una ciudată, jumătate pe stradă, jumătate în curtea vecinilor, cu ieșirea pe trotuarul din fața noastră. Vecinii de vizavi au un cîine al lor, pe care îl țin în curte, dar se îngrijesc și de maidanezul Leuțu, care își face veacul pe stradă. Zilele trecute, noul primar a decis să facă ordine în Bușteni și să rezolve problema cîinilor vagabonzi. Devenise, într-adevăr, o problemă, mai ales deoarece, din nu pricep ce motive, tot mai mulți vecini au început să-și lase odraslele libere pe străzi, astfel încît era un coșmar să vrei să-ți plimbi propriul cîine, în lesă, prin împrejurimi. Astfel, într-o dimineață a apărut o echipă de la primărie și l-a ridicat pe Leuțu, l-a înregistrat, l-a sterilizat și l-a adus înapoi. A fost singura captură, căci vestea s-a dus repede prin cartier și oamenii au sărit să salveze cîinii. Echipa de poliție care a venit pe urmele celor de la primărie i-a atenționat pe vecinii mei să desființeze cușca ambiguă: *ori e al dumneavoastră și îl țineți în*

curte, ori e al nimănui și îl ridicăm noi! – au anunțat oamenii legii. Cușca a dispărut a doua zi, dar, preventiv, Leuțu a fost preluat de vecini, fiecare ținându-l, pe rînd, cîteva zile în propria curte, pînă trece razia. Spre disperarea lui Leuțu, neobișnuit cu spațiul privat, care lătra a jale cît era ziua de lungă. Peste o săptămînă, campania de ordine canină a primăriei s-a potolit și lucrurile au revenit la cotidianul obișnuit. Cînd am plecat spre București, Leuțu stătea la umbră sub mesteacănul din fața curții noastre.

M-am tot întrebat de atunci care este „locul” cîinelui, unde este el „acasă”? Mai ales că Leuțu nu este un caz izolat, orașele țării fiind pline de mii și mii de Leuțu, ceea ce a ajuns să constituie una dintre marile probleme urbane ale României. Știindu-mi interesul crescînd în această privință, un prieten mi-a trimis, la un moment dat, următorul sms: *tocmai s-a urcat un maidanez în autobuz; toată lumea îl mîngîie și-l dorlotează.* Peste cîteva minute, a urmat un alt sms: *s-a urcat și un homeless; la următoarea stație lumea l-a dat jos!* Îmi începusem deja un soi de documentare pe această temă, așa că, întîmplător, în aceeași zi am dat peste următorul dialog pus pe un facebook: *Am spus unui chilian că în Anglia nu găsești niciodată maidanezi. M-a întrebat: de ce?... I-am răspuns că acolo oamenii se îngrijesc mai mult de cîini decît de semenii lor.*

Peste cîteva săptămîni, a izbucnit (din nou) scandalul urșilor gunoieri. Venise unul și la noi pe stradă, în Bușteni, l-au văzut oamenii într-o noapte, iar a doua zi dimineața i-am văzut și eu urmele de gheare pe gard. Alungat de la locul lui din pădure de secetă și obișnuit cu prezența omului, ursul își căuta impasibil de mîncare: cîinii latră, ursul trece... Doar că de data aceasta ursul omorîse un om, iar alți urși răniseră alți oameni, în alte localități. Lumea se împărțise între cei care doreau să omoare ursul din orașe și cei care doreau să-l salveze pe cel din păduri.

Care (mai) este atunci „locul” omului? – am ajuns eu să mă întreb. Dar relația sa cu animalele? Ce înseamnă un „animal bun” și ce înseamnă un „animal rău”? Nu cumva toate acestea au ceva în comun cu ideea de *homeless*, fără adăpost?

Schema structuralistă natură-cultură s-a ivit imediat ca o grilă „evidentă” de interpretare. Particularizată pentru cazurile de față, ea putea fi tradusă într-o altă polaritate: acasă, „la locul său”, versus departe-de-casă, „nelalocul său”. Ciinele, animal domesticit și domestic de multă vreme, era „bun” dacă era „la locul lui”, în spațiul domestic al omului, dar devenea tot mai „străin” și, la limită, periculos, pe măsură ce se îndepărta de casă, devenind un „vagabond”, un „maidanez”. Invers, ursul era un „animal bun” cîtă vreme stătea „la locul său” în pădure, dar devenea rău și periculos odată ajuns departe-de-casă. Și omul la fel: departe-de-casă devine un om „fără căpătii”, tot mai străin, straniu și chiar periculos. Sau, în termenii lui Mary Douglas de data aceasta, toate aceste ființe sînt acceptate social cîtă vreme rămîn „la locul lor”, dar devin o sursă de „poluare simbolică” pe măsură ce se îndepărtează de „casă”, necesitînd astfel intervenții reparatorii sau punitive pentru a reinstitui ordinea firească a lucrurilor. Și iată și cuvîntul magic al fabulei: **Ordinea!** Ciinele și omul departe-de-casă, ca și ursul departe-de-pădure sînt elemente de dezordine și atrag după sine atitudini și acțiuni de refacere a ordinii. Care ordine însă? Care (mai) este această Ordine în prezent? Povestea lui Leuțu căpăta dimensiuni ontologice...

Pînă acolo mai este însă o cale lungă. Pentru a putea vedea aceste sensuri ontologice din spatele cuștii lui Leuțu și a realiza astfel mizele reale ale acestei povești, va trebui să urmăm o strategie narativă a pașilor mici, pornind de la faptele mărunte din lumea maidanezilor și să lărgim apoi, printr-un soi de *zoom out*, de cercuri concentrice de timp și spațiu, cadrul de referință în și prin care parabola lui Leuțu își capătă adevăratul său sens. De abia într-un sfîrșit vom putea afla astfel ce are să ne spună cu adevărat maidanezul nostru.

Să începem, așadar, prin a arunca o privire mai sistematică și asupra altor maidanezi din România.

Maidanezii Bucureștiului...

Piața vechiului sat înghițit de București, cu crucea ei de piatră din colțul străzii, s-a transformat recent într-un mic parc cu zece bănci și zece coșuri de gunoi. Plimb ciinele și dau să trec prin părculeț. O voce din vecini mă avertizează: Nu-i pentru ciini! Omu' stă pe un scăunel în fața porții. Îl aud bombănind mai departe printre dinți și semințe: Fir-ați ai dracului cu potăile voastre cu tot! De atunci mă pîndește de fiecare dată și se uită cu minie după mine când fac cale întoarsă, ocolind micuțul parc. Nu are ceva anume cu mine, cîinii de rasă, cu proprietar și îngrijiiți, sînt cei care îl scot din sărute. Pe maidanezii oropsiți ai sorții, care se împerechează pe apucate printre băncile părculețului, îi hrănește și îi apără.

Se ascute lupta de clasă!... – mă gîndesc în sinea mea și îl trag pe Bigy înapoi în curtea noastră cu ziduri înalte.

Zilele trecute, în timp ce tatonam străzile părăsite pe moment de maidanezi, dintr-o curte a țîșnit un Rottweiler și s-a înfipt direct în blana lui Bigy. Din fericire, nu a apucat să-l omoare. Simt însă că eu l-aș fi omorît pe el fără remușcări. Apoi îmi dau seama că nu are nicio vină, că asta e menirea lui și că pentru a-și arăta colții l-au cumpărat și îl cresc stăpînii săi. Born to kill – îmi șoptește, jumatate ironic, jumatate trist, un vecin. Ce sentiment plăcut de putere trebuie să ai dacă poți să te plimbi pe stradă cu un killer personal în lesă!

L-am trezit din somn. Sare speriat într-o parte și începe să latre neconvingător. Eu sar în partea opusă. E mare, dar costeliv și jigărit. E derutat, nu știe ce să facă, să mă muște sau să fugă. Îl privesc drept în ochi: oare cui i-o fi mai frică dintre noi doi? Mă privește la rîndul lui și parcă are o revelație: se întoarce cu spatele, se face covrig și se culcă la loc pe un pat de frunze căzute lîngă bordură.

— Nu-i place!... – mă aflu și eu în vorbă cu o doamnă în vîrstă, în papuci și halat, care ademenește un maidanez cu o bucată de piine.

— Cred și eu, s-a obișnuit cu carne – îmi explică bătrînica. În fiecare zi îi dau cîte o bucățică de carne, s-a obișnuit, vine și stă în fața porții, mă păzește și își așteaptă masa. E așa de blînd și de bun! Da' ce să faci, mai sînt și zile proaste în viață – filosofează bătrîna doamnă, cu un zîmbet calm pe buze: azi s-a terminat pensia...

Haita de cîini din mijlocul străzii îmi dă fiori. Noroc că sînt cu mașina și reușesc să trec nevătămat printre ei. Sînt însă, evident, furioși, latră și aleargă după mașină. Își apără teritoriul – îmi explică doctorul veterinar la care tocmai mă duceam. Sînt maidanezi? – mă interesez eu. Nu, sînt cîini cu stăpîni, care în fiecare seară îi scot la „plimbare”, lăsîndu-i liberi în fața casei. Cînd le-am spus că e periculos și pentru cîini, și pentru oameni, gata-gata să mă bată: Îmi spui tu ce să fac cu cîinele meu în casa mea? E, de fapt, strada noastră, nu casa lui – mă gîndesc eu revoltat. Proprietaru' român nu-i însă proprietar destul dacă nu iese la porțiță să strige că „iel e proprietaru'”! Și dacă poate să-și trimită doar cîinele, mare și fioros, la porțiță, cu atît mai bine: surplus de imagine cu economie de timp.

Mai schimb două vorbe cu veterinarul, cumpăr ce am de cumpărat și ies înapoi în stradă. De alături tocmai iese o tipă la vreo 14-15 ani, mișcînd din fund în același ritm cu dogul danez care o însoțește. Se oprește în mijlocul străzii să schimbe o vorbă cu niște prieteni. Dogul se așază lîngă ea, tot în mijlocul străzii. Cu toții se uită la mine să vadă pe unde o să trec cu mașina.

O intervenție pe un forum: „Văd că au interzis circulația oame-
nilor și a mașinilor prin centru, ca să nu-i deranjeze pe francofoni.
S-au gîndit însă oare să interzică și circulația cîinilor vagabonzi?

Sînt curios ce s-ar spune despre noi în lume dacă președintele Chi-rac (sau cineva din suita lui, mă rog...) ar pleca mușcat de un maidanez român? Un cîine maidanez, vreau să spun, că „maidanezi” sîntem cu toții, noi, românii, așteptînd să fim adoptați de Europa. Sau castrați...”. Maidanezii și identitatea națională...

— Țștia nu mușcă, vă spun eu! Dacă știi să le vorbești, nu mușcă... Ascultați ce vă spun eu, 99% dintre cei care au fost mușcați de cîini au fost mușcați de cîini cu stăpîni, namile de-astea care mîncă doar boabe, cred și eu că se reped la picioarele oamenilor cînd scapă pe stradă! Cîinii vagabonzi, săracii, sînt cumsecade, vă spun eu! Nu toți, e adevărat, dar majoritatea. Avem și noi un maidanez care trăiește la intrarea în bloc, e așa de blînd, are un aer așa de melancolic!... Nu a mușcat niciodată pe nimeni, are casa lui – i-au pus niște vecine de la parter un coș în care doarme. Cîinele e și după sufletu’ omului...

— Da’ pe mine tocmai a vrut să mă muște! – îi arăt eu o gaură zdravă în cracul pantalonului.

— Păi, dacă nu sînteți din bloc... – îmi explică omul, regretînd parcă faptul că sînt străin de loc.

Una dintre cele mai frumoase analize ale unuia dintre cei mai faimoși antropologi se referă la luptele de cocoși din Bali. Nu cocoșii îl interesau însă pe Geertz, bineînțeles, ci balinezii, cultura acestora, visele și spaimile lor, toate exprimate sui-generis în luptele pe viață și pe moarte din arenele pentru cocoși. Și societatea românească ar putea fi citită în povestea cîinilor săi...

Scriam aceste rînduri de mai sus cu mulți ani în urmă, într-o „pilulă” din *Dilema veche*. Nu văd ce ar fi de schimbat în ea dacă ar trebui să o scriu astăzi...

Dar care este, de fapt, situația actuală a cîinilor vagabonzi în România?

Greu de spus cu precizie... Un milion în toată țara, evaluează ASPA, două milioane, au avansat niște oameni politici, mult mai puțin, consideră diferite asociații pentru protecția animalelor. La nivelul ultimilor 2-3 ani, estimările oscilează între 350.000 în orașe și un milion pe întreaga țară. Nici chiar la nivelul Bucureștiului datele nu sînt mult mai precise: 90.000 în 2001, 30.000 în 2010, dar 100.000 în 2011, după spusele prefecturii, sau 40.000, după evaluările ONG-urilor. Alte estimări afirmă net existența în 2012 a aproximativ 60.000 de cîini vagabonzi, grupați în 7-8.000 de haite. În sfîrșit, un recensămînt din martie 2013 oferă niște cifre mai fiabile: 64.704 de cîini comunitari (cu o marjă de eroare de +/- 10%).

Ceea ce știm mai bine este faptul că aceștia sînt mulți și constituie o mare problemă socială. Astfel, conform unui sondaj realizat de Departamentul de Sociologie al SNSPA în 2012, dacă îi întrebăm pe bucureșteni „care este cea mai gravă problemă care ar trebui rezolvată în București?”, cîinii comunitari nu vor apărea în lista celor mai importante 15 probleme (poate și deoarece „problemele Bucureștiului” se suprapun adesea, în mintea oamenilor, peste problemele generale, precum salarii, sănătate etc.). Dacă ne mutăm însă la nivelul mai „palpabil” al marilor cartiere, în Berceni, Balta Albă-Titan, Pantelimon și Crîngași-Giulești, cîinii vagabonzi apar în top 5 al problemelor urbane locale, iar în alte patru cartiere se află printre primele 10 cele mai urgente probleme de rezolvat.

Mergînd mai departe, putem constata că cea mai importantă problemă monitorizată – și mediatizată – este aceea a *violenței*, a cîinilor vagabonzi, pe de o parte, și, în oglindă, aceea a violenței oamenilor împotriva acestora. În centrul atenției se află, în mod firesc, cazurile tragice de deces. Sînt intolerabil de multe și au constituit obiectul unor polemici virulente; dar cam atît... Imediat după aceea sînt cazurile care ajung la „Matei Balș”, strict înregistrate statistic. Putem observa astfel că, după un vîrf de 20.000 în anul 2000 și o scădere substanțială în anii următori, numărul persoanelor mușcate de cîini în ultimii ani este în creștere: aproximativ 10.000 în 2010, 11.000 în 2011 și peste 16.000 în 2012 (dintre care 3.000 erau copiii). Altfel spus,

în fiecare oră, aproape doi bucureșteni sînt mușcați de cîini. Ceea ce se spune însă mai rar este faptul că aproximativ o treime dintre aceste mușcături provin de la cîinii cu stăpîn. Singura consecință juridică a acestei adevărate epidemii de mușcături mai mult sau mai puțin grave a fost că România a fost condamnată de CEDO, în 2011, la plata unor daune unei persoane mușcate de un maidanez... în anul 2000. Pe partea cealaltă, mai ales ONG-urile țin socoteala cîinilor eutanașiți sau pur și simplu omorîți brutal. Cifrele sînt aici mult mai aproximative. O declarație oficială consemnează însă totuși un număr de 144.339 de cîini (puțin peste 86.000, după alte declarații) care au fost uciși între 2001 și 2007. Ce se întîmplă în prezent rămîne învăluit în ceață, în afara unor cazuri punctuale care apar în presă și la care există un răspuns la fel de punctual al autorităților.

A doua problemă care revine recurent, chiar dacă mai puțin virulent, este aceea a *costurilor*, care vizează, de fapt, acte de corupție și/sau incompetență. Cît ne costă cîinii maidanezi și cu ce rezultate? Concluzia generală este că ne costă prea mult și cu prea puține rezultate concrete. Întreținerea maidanezilor ne costă cît alocația pentru 100.000 de copii, declară un responsabil municipal; statul cheltuiește mai mult pe maidanezi decît pe bătrîni, constată alții. Costurile sînt, de fapt, greu de calculat și relativ diferite de la caz la caz. Fiecare mușcătură a unui maidanez costă statul nu mai puțin de 2.000 de lei – afirmă unii; tratamentul de îngrijire a unei persoane mușcate de cîini ajunge la circa 150 de euro – declară alții. Pentru eutanasierea celor aproape 150.000 de cîini din București în perioada 2001–2007 a fost cheltuit un buget de 9 milioane de euro, ceea ce înseamnă 62 de euro pe cîine, în timp ce sterilizarea costă doar 20 de euro – calculează *Vier Pfoten*. Deci sterilizarea nu este doar mai „umană”, ci și mai rentabilă economic. „Cîinele nu cade din cer pentru a-l putea diagnostica și pentru a-l putea steriliza. Deci un cîine, ca să poată ajunge să fie sterilizat, el trebuie să fie capturat. Asta înseamnă un personal și niște costuri pentru capturare, apoi costurile post-sterilizare, ceea ce înseamnă medicamente și hrană. O sterilizare înseamnă tot acest pachet. El se duce undeva la 120 de RON pe cîine, poate și mai mult,

150 de RON. În timp ce eutanasierea maidanezilor costă în jur de 50 RON”, declara Robert Lorentz, directorul de atunci al ASPA. Deci, din punctul de vedere al statului, sterilizarea este mai scumpă... Ori-cum ar fi, banii cheltuiți în această perioadă pentru eutanasiere de către Autoritatea pentru Supravegherea Animalelor (ASA) ar fi fost suficienți pentru sterilizarea tuturor câinilor fără stăpîn din România, consideră Federația Națională pentru Protecția Animalelor (FNPA). Nu doar orientarea banilor, ci și corectitudinea folosirii lor sînt puse sub serioase semne de întrebare.

În spatele acestor cifre se ascund astfel, cel mai adesea, profituri suspecte, consideră cei mai mulți. Cum au fost cheltuiți în București cei 9 milioane de euro pentru eutanasiere? Cum sînt gestionate taxele pentru ecarisaj? Cum folosesc diferitele firme private banii primiți pentru gestionarea problemei mainadezilor? Luînd un caz local, la întîmplare, iată cum vede situația *Vocea Brăilei*: „Prezența câinilor fără stăpîn pe străzile Brăilei reprezintă afaceri bune pentru cîțiva norocoși, care încasează sume considerabile de la bugetul local. Un medic veterinar care a sterilizat cîinii în adăpost a încasat, în trei ani, circa 1,83 miliarde de lei de pe urma acestei activități. Nici cele două firme ce se ocupă cu capturarea patrupedelor n-au dus-o rău: împreună, au încasat peste 7 miliarde de lei vechi, tot în perioada 2010 – 2012. În acest timp, statul a cheltuit alte miliarde pentru vaccinarea miilor de brăileni mușcați pe străzi. Mai plastic spus, veșnicii cîini comunitari din municipiul Brăila mușcă mii de oameni și înghit miliarde de lei vechi! Din păcate, situația e neschimbată de ani de zile și are toate șansele să continue în același mod încă mulți ani de acum încolo”. Întrebat, medicul veterinar cu pricina a arătat însă că prețurile practicate nu sînt doar legale, ci și mai mici decît cele ale altor firme private. Și atunci?

Ceea ce rămîne însă cert este că o bună parte a acestor bani sînt un fel de ploaie în deșert, problema câinilor vagabonzi necunoscînd nicio ameliorare generală vizibilă. Și aceasta în ciuda faptului că există și multe „povești de succes”, inițiative private sau municipale eficiente, precum aceea din localitatea Smeura de lîngă Pitești, de pildă, unde a

fost construit în 2001, printr-un proiect româno-german, cel mai mare adăpost pentru câini, intrat, se zice, în Guinness Book (depășit însă în 2012 de *Dogtown*, ridicat din inițiativa Asociației Umanitare *Portico* în satul Uzunu de lângă București și avînd o capacitate de 10 000 de câini), iar în Oradea, Asociația *SOS Dogs* a reușit, cu o sponsorizare britanică și cu un suport modest de la municipalitate, să reducă numărul câinilor cu 90% în mai puțin de 10 ani, fără a recurge deloc la eutanasiere.

Deși statul și/sau ONG-urile sînt percepuți ca principalii vinovați, și populația are o mare parte din responsabilitate. Astfel, se pare că aproximativ 80% dintre câinii „adoptați” în București se află din nou pe străzi, în alte cazuri numărul lor fiind și mai mare (doar 3% dintre „adoptări” au fost serioase, apreciază, de pildă, municipalitatea din Galați). Complementar, numărul proprietarilor de câini care abandonează puii născuți în casă este imposibil de evaluat.

La toate acestea trebuie adăugată situația câinilor vagabonzi de la țară, de care lumea se preocupă mult mai puțin, dar care constituie o problemă poate și mai complicată. Mulți dintre ei s-au născut în sălbăcie și au început să se adapteze unei vieți „în natură”, devenind animale de pradă și hrănindu-se nu doar cu resturi, ci și cu animalele din gospodării sau vînatul mic din păduri și cîmpii (unde detronează, uneori, vulpile), spre disperarea atît a gospodarilor, cît și a vîntătorilor – care au început să-i vîneze ca pe orice alt „prădător”. Dacă statisticii referitoare la maidanezii urbani sînt, uneori, contradictorii, nimeni nu știe numărul câinilor fără stăpîn de la țară...

Cum s-a ajuns la această situație?

Legenda urbană este că acești maidanezi citadini sînt urmașii „demolaților” lui Ceaușescu, lăsați să se înmulțească necontrolat după 1990. E greu de spus cît adevăr se află în această ipoteză. Un lucru însă este cert: câinii lui Ceaușescu sînt departe de a fi singura sursă a cohortelor actuale, provenite în mare măsură din animalele abandonate în ultima vreme pe străzi. Pentru a înțelege gena maidanezilor, trebuie să privim deci în casele post-socialiste mai degrabă decît pe străzile din timpul socialismului.

Fenomenul este unul mult mai răspîndit și ține de societățile de consum în general. Michael Schaffer ne amintește în acest sens de Ve-

blen, pentru care cîinele, „care nu slujește nici unui scop industrial”, este considerat chiar o marfă de lux, obiect de „consum ostentatoriu” al nou apărutei „leisure class”. Competiția pentru rase și pedigree devine un mijloc de expresie al ascensiunii și distincției sociale pretutindeni în societățile „avansate” – ceea ce nu înseamnă însă că animalele de companie sînt apanajul exclusiv al „clasei de mijloc”, ci mai degrabă expresia unei aspirații mult mai răspîndite de a imita stautul simbolic al acestora. În orice caz, nimic „specific românesc” în această privință.

Creșterea numărului de animale de companie este pretutindeni și un indicator economic. Un studiu realizat de *Euromonitor International* în 2012 pe 53 de țări, dintre care 22 europene, confirmă acest fapt: după cum era de așteptat, cea mai mare putere economică a lumii, SUA, are cel mai mare număr de animale de companie, inclusiv de cîini. Pe de altă parte, cele mai mari creșteri ale numărului de cîini între 2007 și 2012 s-au înregistrat în rîndul unor puteri economice în (re)afirmare, precum India, Rusia, Venezuela, Argentina, Brazilia, Filipine, de la 58,1% în India la 14,3% în Brazilia. Fiind perioadă de criză, economii mai stabile, precum cele europene sau Japonia, au înregistrat o mică scădere a numărului de cîini (-0,1%, respectiv -4,3%). După cum comentează Theresa Bradley și Richie King în *The Atlantic* din 13 noiembrie 2012, „pe măsură ce venitul crește, unii oameni își permit pentru prima dată să aibă animale de companie” și noi industrii încep să se dezvolte în jurul acestora. Pe de altă parte, animalele de companie, în speță cîinii, devin și un indicator de status și o „marfă” ce corespunde unei dezirabilități sociale în creștere.

Este ceea ce s-a întîmplat, *sui-generis*, și în România. Același studiu evaluează la 4,1 milioane numărul de cîini existenți în prezent în România (probabil însă, cu tot cu cei fără stăpîn...), adică ceva mai mult de 200 de cîini la mia de locuitori, față de aproximativ 117 în Franța și în jur de 243 în SUA. Față de 2007, numărul total al lor a scăzut însă cu 4,2%, mult mai mult decît media europeană. Un alt studiu, realizat în 2007 de *Daedalus Consulting*, arăta că numărul de gospodării din țara noastră care au cel puțin un animal de companie a crescut de la 30,9%, în 2003, la 40,3%, în 2007 (iar în București, de la 25,2% la 42,1%). În cazul gospodăriilor urbane,